

ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒๐ เรื่อง ท่องไปในโลกนิทาน
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

ความหมายของนิทาน

นิทานเป็นเรื่องสมมุติ มีตัวละครดำเนินเรื่อง ซึ่งอาจเป็นมนุษย์หรือสัตว์ก็ได้ มีเหตุการณ์หรือการดำเนินเรื่องที่แสดงความขัดแย้งของตัวละคร เช่น นิทานเรื่องราชสีห์กับหนู ราชสีห์ขัดแย้งกับหนู ต่อมาเรื่องคลี่คลายเมื่อหนูมาช่วยกัดบ่วงช่วยชีวิตราชสีห์

นิทานพื้นบ้าน

เป็นวรรณกรรมท้องถิ่น ที่แสดงถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่นสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน ด้วยภาษา คำพูด และการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทำให้เข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ อารมณ์ ความรู้สึกและหลักคุณธรรมในสังคม

คุณค่าของการศึกษานิทานพื้นบ้าน ดังนี้

๑. คุณค่าด้านอารมณ์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้ฟัง
๒. คุณค่าด้านการให้ข้อคิดและคติเตือนใจ ชัดเจนคนให้มีค่านิยมของสังคมตามที่วางไว้
๓. คุณค่าด้านสติปัญญา เป็นคลังความรู้มาหลายชั่วอายุคน มีคุณค่าทำให้เกิดภูมิรู้ สติปัญญา
๔. คุณค่าด้านภาษา นิทานถ่ายทอดโดยการเล่าจนกระทั่งการเขียน การพิมพ์เจริญขึ้นจึงได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

การเขียนสรุปความรู้

การเขียนสรุปความรู้จากการอ่าน การฟัง หรือการดูสื่อต่าง ๆ เพื่อกันลืม จะได้จดจำเรื่องราวนั้น ๆ ได้ และสามารถนำเรื่องราวนั้นไปใช้ประโยชน์ในการพูดและการเขียนได้

วิธีการอ่านเพื่อสรุปความ

ควรอ่านเรื่องนั้นอย่างคร่าวๆ ก่อน แล้วจึงอ่านซ้ำอีกครั้งเพื่อจับใจความสำคัญว่า “ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ผลเป็นอย่างไร” แล้วเขียนสรุปเป็นข้อความสั้นๆ

วิธีการอ่านเพื่อสรุปความรู้

๑. อ่านเรื่องให้จบทั้งเรื่อง ต้องมีความเข้าใจเรื่องแล้วจับสาระสำคัญ
๒. จดสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน เป็นคำพูดของตนเอง
๓. เขียนสรุปสาระสำคัญที่เป็นความรู้

ตัวอย่างที่ ๑ การเขียนสรุปความรู้จากนิทาน

ชายคนหนึ่งเดินทางไปพบสระน้ำแห่งหนึ่งที่มีน้ำใสสะอาด เขาอยากเขียนข้อความให้คนอื่นรู้ว่าสระน้ำนี้เป็นอย่างไร แต่เขาเป็นคนเขียนหนังสือไม่ค่อยถูก เขาเขียนป้ายประกาศว่า “ที่นี่มีน้ำ” บังเอิญต่อมาไม่นานมีชายคนหนึ่งอ่านหนังสือไม่ค่อยได้ จึงคนตาบอดเดินผ่านมา คนอ่านหนังสือไม่ค่อยออกจึงอ่านข้อความที่ป้ายประกาศให้คนตาบอดฟังว่า “ที่นี่มีหมีนน้ำ” คนตาบอดได้ฟังไม่ทันคิด เกิดความกลัว จึงวิ่งหนีไปชนต้นไม้ได้รับบาดเจ็บ

สรุปความรู้จากนิทาน

นิทานเรื่องนี้ เป็นการกล่าวถึงโทษของการเขียน การอ่านหนังสือไม่คล่อง และการไม่รู้จักคิดให้รอบคอบ

ตัวอย่างที่ ๒ การเขียนสรุปความรู้จากนิทาน

เรื่อง ฉันทองให้แม่กินก่อน

มีลูกช้างตัวหนึ่งอยู่ในป่ากับแม่ช้างที่มีดวงตาทั้งสองข้างบอดสนิท ลูกช้างจึงดูแลปรนนิบัติรับใช้แม่เป็นอย่างดี ทั้งสองอาศัยหน้าปากถ้ำแห่งหนึ่ง มีสระน้ำกว้างใหญ่ น้ำใสเต็มเปี่ยมปริ่มฝั่ง เมื่อใดที่ลูกช้างได้อาหารมาจะนำมาให้แม่ช้างกินก่อน จึงค่อยกินส่วนที่เหลือ ยามมีเวลาว่างลูกช้างจะเล่าเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดรอบตัวให้แม่ช้างฟังตลอด วันเวลาผ่านไปลูกช้างโตขึ้นมีร่างกายใหญ่โตสง่างาม เป็นพญาช้างและมีความเฉลียวฉลาดมากขึ้น ต่อมาเมื่อพญานาจับพญาช้างไปถวายให้พระราชบิดา พระราชบิดาสร้างโรงช้างที่สวยงามและให้อาหารที่ดีที่สุดแก่พญาช้าง พญาช้างยืนนิ่งไม่กินอาหาร และพูดว่า “ถ้าไม่มีแม่ช้าง ฉันทองจะไม่กินอะไรทั้งสิ้น”

พระราชบิดาและสงสารพญาช้างมาก สั่งให้ควาญช้างและทหารนำพญาช้างกลับคืนสู่ป่า กลับไปหาแม่ช้าง พญาช้างส่งเสียงเรียกแม่ แม่ช้างดีใจที่ลูกกลับมา พญาช้างรีบนำผลไม้มาให้แม่กิน และรอกินส่วนที่เหลือ เมื่อมีเวลาว่างพระราชบิดาจะนำผลไม้และพวงมาลัยมาให้แม่ลูกคู่นี้